26/04/2019

“Η τελευταία φράση του Ιησού πάνω στο Σταυρό”

/ Γνώμες

Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος

«Πάτερ, εις χείρας σου παρατίθεμαι τόπνεύμα μου» (Λουκ. 23,46).

Τα χέρια πράττουν. Τα χέρια κρατούν. Τα χέρια όμως και αγκαλιάζουν. Η τελευταία φράση του Κυρίου σηματοδοτεί μια επιστροφή. Μια επιστροφή της ανθρώπινης φύσης στην αγκαλιά του Θεού –Πατέρα.

Είναι τα ίδια χέρια, που έπλασαν τον άνθρωπο. Αυτά που του έδωσαν το σχήμα και

τη ζωή. Και συμβολικά, αυτά που σχεδίασαν μιαν αποστολή. Αυτήν, που τώρα μόλις ολοκληρώνεται. Η αναφορά σε αυτά τα πατρικά χέρια επιβεβαιώνουν αυτό που όλοι οι ερμηνευτές της Γενέσεως διδάσκουν: Όλα επλάσθησαν δια του λόγου. Μόνον ο άνθρωπος επλάσθη δια των χειρών του Θεού. Ιδού η απόδειξις της ιδιαίτερης μέριμνας του Θεού για τον καθέναν από μας. Ιδού η τρυφερότητα και το αιώνιο ενδιαφέρον για την τύχη του αγαπημένου πλάσματος! Άχραντα χέρια δημιούργησαν, άχραντα χέρια υποδέχονται σήμερα την ταλαιπωρημένη και καταματωμένη ανθρώπινη φύση, όπως την παραδίδει ο Εσταυρωμένος θεάνθρωπος. Ποια μεγαλύτερη πηγή δυνάμεως μπορεί να υπάρξει για κάθε άνθρωπο, από την πεποίθηση πως τη ζωή μας κυβερνά και προστατεύει το χέρι του θεού;

Αν με απλά λόγια κατανοήσουμε τι είναι το ανθρώπινο πνεύμα, θα εκτιμήσουμε και την απέραντη γαλήνη και καταλλαγή, που κρύβει αυτή η επιστροφή. Σε ένα σημαντικό χωρίο της Α΄ προς Κορινθίους επιστολή, ο απ. Παύλος αναρωτιέται:

«Ποιος γνωρίζει καλύτερα το τι συμβαίνει στον νου και την καρδιά του άνθρωπου από το πνεύμα του ανθρώπου; Έτσι σας λέω πως και το τι σχέδια έχει ο Θεός τα γνωρίζει μόνον το Πνεύμα του θεού.» (2,11).

Παραδίδοντας λοιπόν το πνεύμα στον Θεό, ενωνόμαστε με το πνεύμα του δικό Του και γινόμαστε μέτοχοι των σχεδίων Του για τους ανθρώπους και τον κόσμο όλον. Παραδίδοντας στα χέρια του Θεού το πνεύμα μας, μετέχουμε στο σχέδιο της αγάπης Του. Ο Χριστός την τραγική εκείνη ώρα δείχνει έναν δρόμο επανασχεδιασμού της ζωής μας και του κόσμου, σύμφωνα με το θέλημα του θεού Πατέρα Του. Περιπλανήθηκε το ανθρώπινο πνεύμα στα μάταια και τα φθαρτά, μετά την αμαρτία. Χωρίς θεό, βρέθηκε σε ένα κόσμο χωρίς συνοχή και χωρίς σκοπό. Δοκιμάζει την επιστήμη, μήπως και αποκτήσουν τα φαινόμενα νόημα. Κι όσο ερευνά, τόσο αδυνατεί να κατανοήσει. Ο Σταυρός είναι όργανο θανάτωσης πολλών πραγμάτων: Θανάτωσης της θεοποιημένης λογικής. Θανάτωσης της αυτοθέωσης και της αλαζονείας. Ναι, εξαντλήθηκε ο άνθρωπος πιστεύοντας στην αυτοθέωσή του. Στο πρόσωπο του Χριστού αποφασίζει να ξαναδώσει στον Θεό το πηδάλιο της ζωής του.

Ελάτε όμως να παρατηρήσουμε λίγο πιο προσεκτικά τη συγκινητική αυτή φράση. Εκ πρώτης όψεως αποτελεί τον επίλογο της επίγειας ζωής του Χριστού πριν Αυτός εκ-πνεύσει. Οριστικό τέλος λοιπόν για τον Ιησού και κατ΄ επέκτασιν για κάθε άνθρωπο; Όχι! Η βαθύτερη ουσία του ανθρώπου, το πνεύμα του, δεν εξαφανίζεται. Κατατίθεται στα χέρια του Θεού. Συνεχίζει να υπάρχει και συνεχίζει να δίνει στην ανθρώπινηύπαρξη τη δυνατότητα της αυτοσυνειδησίας. Υπάρχουμε και μετά τον θάνατο. Ο Άγιος Θεοφύλακτος Βουλγαρίας υπογραμμίζει πως ο Κύριος καταθέτει

το πνεύμα Του και σύντομα θα Του επιστραφεί, πράγμα που έγινε με την Ανάστασή Του (Εις Λουκάν 23, PG 123, 1108B). Και η δική μας ύπαρξη προσδοκά το τέλος της ιστορίας, όπου ξανά θα αποκτήσουμε την ενότητά μας, που διεσπάσθη με τον βιολογικό μας θάνατο. Αναγγελία λοιπόν, όχι θλιβερού τέλους και ανυπαρξίας αλλά ζωής και ακλόνητης ελπίδας αποτελεί η φράση αυτή. Αναγγελία επιστροφής στη θεϊκή μήτρα της ζωής, αναγγελία ανακαίνισης της ζωής, η οποία θα επιβεβαιωθεί περίτρανα την νύχτα της Αναστάσεως.

Υπάρχει όμως και ένας τελευταίος φθόγγος που εξήλθε από το στόμα του ετοιμοθάνατου Ιησού, λίγο πριν εμπνεύσει. Αυτό ο φθόγγος βρίσκεται κρυμμένος στον 50ο στίχο του 27ουκεφαλαίου του κατά Ματθαίον Ευαγγελίου:

«ο δε ᾽Ιησούς πάλιν κράξας φωνή μεγάλη αφήκε το πνεύμα».

Έτσι περιγράφει ο Ευαγγελιστής τις τελευταίες στιγμές του Ιησού. Παρόμοια περιγραφή περιέχει και το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο:«ὁ δὲ ᾽Ιησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσε» (Μρκ.15, 37). Ο Ευαγγελιστής Λουκάς συνδέει την κραυγή αυτή με την φράση:«πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου» (Λκ. 23, 46) Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης είναι ο μόνος που δεν αναφέρει την κραυγή, παρά αναφέρει, ως τελευταία φράση του χριστού, λίγες στιγμές πριν εκπνεύσει, το «Τετέλεσται»Ιω. (19, 30)

Τι σημασία έχει; Είναι δυνατόν, στο διάστημα των 2-3 ωρών που κράτησε το σταυρικό μαρτύριο, να μην ακουστήκαν από το πανάχραντο στόμα του Θεανθρώπου αναστεναγμοί και κραυγές πόνου; Είναι δυνατόν να μην υπήρξε, λίγο πριν το τέλος, μια τελευταία κραυγή υπέρτατης οδύνης;

Μια κραυγή! Μια τελευταία κραυγή! Το τέλος και η υπέρβαση των λόγων. Η στιγμή, που ο πόνος πια γίνεται ανέκφραστος, ανείπωτος, ακατανόητος, προσιτός μόνον σε εκείνον που τον βιώνει. Το πρώτοκτύπημα στην πύλη του Άδη, που σε λίγο θα υποδεχθεί τον Χριστό.
Εκεί, στον Άδη, ο Πάσχων Δούλος κατεβαίνει μόνος, ακατανόητος για την λογική, ανερμήνευτος και άπνους. Στον φθόγγο αυτό, τον έσχατο φθόγγο, συμπυκνώνεται όλος ο παραλογισμός της αποστάτριας και αποσταμένης ανθρωπότητας. Είναι η δική μας κραυγή, μπροστά στα όσα βιώνουμε καθημερινά, τα ανήκουστα και τα ασύλληπτα, τα πρωτόγνωρα και τα καθηλωτικά, πουαδυνατούμε να ερμηνεύσουμε, να εκφράσουμε και να περιγράψουμε. Τα αφόρητα, τα επώδυνα και τα απελπιστικά! Και ακριβώς, όπως τα ουράνια μεγαλεία, στον αποφατισμό τους, μας καλούν σε μια άρρητη εμπειρία ύψιστης ποιότητας και ισχύος, έτσι και η γεύση της αβύσσου, όταν φτάσουν πια στη σφαίρα του απερίγραπτου, χωρίς την δυνατότητα παρεμβολής της νοήσεως μέσω των λόγων, σαρώνουν αχαλίνωτα την ύπαρξη και

οδηγούν στην άρρητη εμπειρία του απόλυτου κενού.
Όλους μας περιμένει μία τουλάχιστον εμπειρία κραυγής, κραυγής μοναχικής και ανείπωτης, την οποία θα βιώσουμε, αν δεν έχουμε ήδη βιώσει, με τραγική ένταση, τραγικά μόνοι. Ε, λοιπόν, ούτε και τη στιγμή εκείνη είμαστε απόλυτα μόνοι. Ακόμη και την κραυγή αυτή ακούμπησε η λυτρωτική ανάσα του Θεανθρώπου, μη θέλοντας να αφήσει ούτε και την τελευταία γωνιά της ανθρώπινης οδύνης έξω από το φως Του.

Με την Ανάσταση, ανεστήθησαν και οι άπειρες κραυγές των ανθρώπων και με το φως Του μπορούν πια να μετουσιωθούν σε παιάνες νίκης και δοξολογίας παναρμόνιας και λυτρωτικής, ακόμη άρρητης, πάντα άρρητης, αλλά πλέον θεωμένης. _